

Metodika pridelenia DOI na Katolíckej univerzite v Ružomberku

1. Základné pojmy

Medzinárodná registračná agentúra Crossref

[Crossref](#) je nezisková členská organizácia, ktorá existuje s cieľom zlepšiť odbornú komunikáciu. Ide o medzinárodnú registračnú agentúru poskytujúcu organizačnú a technickú infraštruktúru pre využívanie DOI pre oblasť vedeckej literatúry. Spojením objektu s metadátami, ktoré sú súčasťou pridelenia DOI objektom, poskytuje používateľovi relevantné informácie o objekte a jeho ďalších väzbách a zabraňuje tvorbe duplicity. Všetky informácie o objekte sú zakódované v metadátach.

Agentúra Crossref zlepšuje vzájomnú vedeckú komunikáciu, uľahčuje vyhľadávanie, citovanie, prepojenie, hodnotenie a opätovné použitie výskumných objektov, výsledkov vedy a výskumu.

Digitálny objekt

Digitálnym objektom je článok v časopise, príspevok v zborníku, monografia, dizertačná práca, ale aj grafy a tabuľky uvedené v texte. Podmienkou je dostupnosť dokumentu na internete. Nemusí však ísť len o dokument verejne dostupný, pretože identifikátor digitálneho objektu DOI majú pridelené i články v licencovaných databázach dostupných len pre predplatiteľov.

Identifikátor digitálneho objektu DOI

Digital Object Identifier DOI® je unikátny a trvalý identifikátor digitálneho objektu dostupného prostredníctvom virtuálnej (digitálnej) siete. Jednoznačne identifikuje digitálny objekt v globálnej sieti internetu. Je štandardom ISO a patrí do skupiny tzv. otvorených identifikátorov (patrí sem napr. aj personálny identifikátor ORCID). Pomocou DOI možno vyhľadať aktuálne umiestnenie hľadaného digitálneho objektu. Prideluje sa spravidla objektom z oblasti vedeckého a akademického prostredia, ďalej napríklad aj publikáciám Európskej únie a OECD.

Technológia DOI smeruje k zachovaniu vzájomných citačných odkazov prostredníctvom trvalej linky medzi citáciou a internetovým prístupom k článku v systéme Crossref. Podstatné je trvalé prelinkovanie dát so zdrojovou publikáciou/dokumentom.

DOI ako trvalý identifikátor odkazujúci na primárne dáta dovoľuje vedcom ich citovanie a ďalšie využitie a tým ich zhodnotenie pri zachovaní konzistentnosti a presnosti dát a údajov prostredníctvom on-line dostupných vedeckých zdrojov. Pridelenie DOI tak podporí ľahšiu vyhľadateľnosť a zviditeľnenie obsahu vedeckých článkov, aj takých ktoré nie sú publikované v režime Open Access, ale sú sprístupňované podľa pravidiel licencovanej databázy.

Vstupná stránka dokumentu tzv. landing page

DOI sa prideluje iba tým objektom (publikáciám), ktorých plné texty sú online dostupné v digitálnej forme, majú na internete svoje vlastné, unikátne URL - http://... Každý dokument musí mať vstupnú stránku tzv. landing page. Ide o stránku s odpoveďou, ktorá sa používateľovi zobrazí po zadaní DOI. Musí obsahovať úplné bibliografické údaje (vrátane DOI), odkaz na úplný text dokumentu (ak je verejne dostupný) alebo informáciu o podmienkach prístupu k úplnému textu. Samotná vstupná stránka však musí byť dostupná pre každého.

2. Katolícka univerzita v Ružomberku ako člen Crossref

Katolícka univerzita v Ružomberku sa stala členom registračnej agentúry Crossref a prijatím členstva súhlasila s podmienkami agentúry pri registrovaní digitálnych objektov. Má právo pridelovať a registrovať DOI vlastným digitálnym objektom. Za nedodržanie podmienok vyplývajúcich z členstva môže byť univerzita zo strany agentúry Crossref postihnutá sankciami.

Poplatky vyplývajúce z členstva v Crossref

Každý člen Crossref platí ročný členský poplatok, ktorý sa vypočítava na základe ročného obratu. Tento poplatok je fakturovaný raz ročne.

- ročný členský poplatok 275,- USD

Okrem tohto poplatku má KU ako člen povinnosť uhrádzať poplatky za registráciu obsahu, teda za pridelovanie identifikátorov DOI:

- poplatok za registráciu/ pridelenie DOI aktuálnemu objektu 1,- USD
- poplatok za registráciu/ pridelenie DOI staršiemu objektu 0,15 USD

Aktuálny objekt zahŕňa publikácie aktuálneho kalendárneho roka + predchádzajúce dva kalendárne roky. Staršie objekty v tomto zmysle sú všetky príspevky publikované pred týmto obdobím. Registrované DOI sú fakturované štvrťročne.

Cenník a podrobné informácie o poplatkoch: <https://www.crossref.org/fees/>

Práva a povinnosti člena Crossref

Každý člen musí dodržiavať stanovené pravidlá a plniť povinnosti vyplývajúce z prístúpenia k členstvu v organizácii Crossref:

- pridelí DOI svojim objektom (napríklad článkom časopisu), pridelené DOI uviesť vo všetkých prezentačných formách (tlačená, online) na titulnej stránke článku a prípadne v hlavičke/päte každej strany a zároveň vložiť metadáta dokumentu/článku v požadovanom formáte do databázy Crossref. Člen je povinný pridelí Crossref DOI už pri online publikovaní dokumentu, t.j. po zverejnení úplného textu musí byť DOI už priradené a zverejnené. Údaje musia byť do databázy vložené pred online zverejnením digitálneho objektu

alebo ihneď ako je to možné po online zverejnení digitálneho objektu (najneskôr do 24 hodín).

- okamžite a bezpodmienečne riešiť prípadné duplicity pridelených identifikátorov DOI;
- priebežne aktualizovať metadáta článkov v databáze Crossref, najmä URL, čo znamená pri premiestnení objektu okamžite opraviť údaj v databáze, aby bola zabezpečená trvalosť stabilného DOI;
- viesť internú agendu pridelených DOI identifikátorov s definovanými kompetenciami v rámci inštitúcie;
- dlhodobo udržiavať a aktualizovať svoje metadáta a všetky DOI. Identifikátory DOI sú navrhnuté ako trvalé na ochranu citačných záznamov, preto nesmú byť nikdy vymazané.
- uložiť všetky svoje DOI na vstupnú stránku dokumentu, tzv. response/landing page, obsahujúcu úplný bibliografický zápis daného obsahu aj s prelinkovaním na informáciu o prístupe k úplnému textu. DOI musí byť zverejnené na webovej stránke, na ktorú odkazuje, aj vo všetkých informáciách súvisiacich s daným obsahom.
- pre každú položku v zozname referencií daného článku vyhľadať v databáze Crossref, či existuje jej špecifické DOI a v prípade jeho existencie tento údaj uviesť ako súčasť referencie zdroja. Na rýchle vyhľadávanie slúžia viaceré bezplatné služby:

a) Simple Text Query Form – manuálne vyhľadávanie menšieho množstva citácií.

b) Simple Text Query upload – odovzdávanie (upload) zoznamov literatúry v .txt súbore – tiež pre menšie množstvo citácií.

<https://apps.crossref.org/SimpleTextQuery>

c) XML API – individuálne alebo hromadné požiadavky vo formáte XML.

3. Pridelovanie DOI pre digitálne objekty KU v Ružomberku

Aktuálne sú v rámci KU pridelené identifikátory DOI len článkom vedeckých časopisov vydávaných redakčnými radami súčastí Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Forma zápisu DOI na Katolíckej univerzite v Ružomberku

Identifikátor DOI sa skladá z dvoch častí – prefixu a sufixu v tvare:

<https://doi.org/prefix/suffix>

- **prefix** je číslo, ktoré jednoznačne identifikuje vlastníka digitálneho objektu (inštitúciu, vydavateľa), má záväznú formu, je pridelený agentúrou Crossref. Pre KU je pridelený prefix **10.54937**

- **sufix** je ľubovoľný alfanumerický reťazec znakov, ktorý jednoznačne identifikuje digitálny objekt v rámci inštitúcie (vlastníka). Podobu sufixu si vytvára podľa platných pravidiel člen, čiže inštitúcia registrujúca vlastné publikované dokumenty. V rámci inštitúcie sa odporúča jednotná forma syntaxu. Na základe interne dohodnutého pravidla KU tvorí sufix DOI pre články časopisov:

skratka názvu časopisu.rok vydania.ročník.číslo.strany príspevku od-do

Príklad uvádzania plného url zápisu DOI:

Článok v časopise Verba Theologica

<https://doi.org/10.54937/vt.2021.20.2.7-20>

Článok v časopise Kultúrne dejiny

<https://doi.org/10.54937/kd.2021.12.2.184-199>

V prípade zistenia duplicity identifikátora tento problém rieši individuálne koordinátor agendy DOI s redakčnou radou časopisu.

Postup pridelovania identifikátorov DOI s vymedzením úloh zúčastnených

1. Vytvorenie DOI vlastnému digitálnemu dokumentu podľa vyššie uvedenej formy zápisu DOI na KU a vloženie DOI do digitálneho dokumentu (redakčná rada);
2. Odoslanie zoznamu článkov s pridelenými DOI (redakčná rada elektronicky koordinátorovi DOI);
3. Overenie a potvrdenie DOI identifikátorov (koordinátor DOI);
4. Preverenie každej položky v zozname bibliografických odkazov/referencií/literatúry digitálneho dokumentu v databáze Crossref. Existujúce DOI sa dopíšu k bibliografickým odkazom v zozname (redakčná rada v spolupráci s koordinátorom DOI);
5. Vytvorenie pdf súboru pre každý článok časopisu (redakčná rada);
6. Vytvorenie vstupnej stránky/ landing page pre každý článok (koordinátor agendy DOI);
7. Registrácia DOI a metadát digitálnych objektov/článkov v Crossref a overenie funkčnosti DOI (koordinátor DOI);

Povinnosti pre redakcie časopisov/autorov pri procese pridelovania DOI:

- oboznámiť sa s podmienkami registračnej agentúry Crossref. Plné znenie podmienok zobrazovania DOI a podmienok členstva:

<https://www.crossref.org/display-guidelines/>

<https://www.crossref.org/membership/terms/>

- prispôbiť obsah a štruktúru webstránky časopisu aj samotného článku časopisu požiadavkám agentúry Crossref. Potrebné náležitosti sú upravené

v internom dokumente Manuál pre redakčné rady a Manuál pre autorov, ktoré majú redakcie časopisov k dispozícii.

- priradené DOI uvádzať vo všetkých prezentačných formách (tlačaná i online) ihneď pri on-line publikovaní dokumentu.
- informovať a kontrolovať autorov v súvislosti s uvádzaním DOI v zozname bibliografických odkazov. V časopisoch, ktorých článkom je DOI pridelené, je nutné v zoznamoch literatúry uvádzať DOI citovaných článkov, pokiaľ ich majú pridelené.
- informovať bezodkladne koordinátora agendy DOI o akýchkoľvek zmenách umiestnenia digitálnych objektov, o ich presune na inú webovú stránku. Udržiavať aktívne prepojenie URL - DOI každého dokumentu. KU má povinnosť zmeny hlásiť registračnej agentúre tak, aby bola zachovaná perzistencia identifikátora DOI.

Pravidlá zobrazovania a uvádzania DOI

Identifikátor DOI je potrebné:

- zobrazovať ako hypertextový odkaz, vo forme priamo klikateľnej permanentnej URL adresy: <https://doi.org/10.xxxxx/xxxxx>
- uvádzať na titulnej strane, prípadne v päte/hlavičke každej strany článku;
- zverejňovať všade, kde sa daný článok cituje, pri všetkých informáciách, ktoré sa ho týkajú;
- uvádzať vždy pri citovaní daného článku;
- v časopisoch, ktorých článkom je DOI pridelené, v zoznamoch použitej literatúry uvádzať DOI citovaných článkov, pokiaľ ho majú pridelené.

Viac informácií na: <https://www.crossref.org/display-guidelines/>

Bibliografická citácia digitálneho dokumentu s DOI

Článok v časopise:

PRIEZVISKO, Meno. Názov článku. In: *Názov zdrojového dokumentu*[online]. Miesto vydania: Vydavateľ, rok vydania, ročník (číslo), s. od-do [cit. rrrr-mm-dd]. ISSN. Dostupné na internete: <https://doi.org/prefix/suffix>

Náležitosti vstupnej stránky/landing page článku s prideleným DOI

Koordinátor agendy DOI je zodpovedný za vytvorenie landing page digitálneho objektu/článku a za registrovanie príslušných metadát o každom článku s prideleným DOI do systému Crossref. Koordinátor je povinný importovať metadáta do databázy pred online publikovaním obsahu alebo v čo najkratšom čase (najneskôr do 24 hodín) po online publikovaní časopisu.

Vstupná stránka digitálneho objektu/dokumentu musí obsahovať nasledujúce údaje:

- pridelené DOI;
- mená všetkých autorov, resp. editorov;
- názov článku/publikácie;
- vydavateľské údaje: rok vydania, ročník, číslo, strany, ISBN, ISSN;
- abstrakt (pri článkoch z časopisov);
- kľúčové slová (pri článkoch z časopisov);
- webový odkaz na úplný text dokumentu, ak je verejne dostupný, prípadne informáciu, ako možno plný text získať;
- typ a veľkosť dokumentu;
- bibliografická citácia digitálneho dokumentu.

4. Ďalšie informácie

Zmluvu o prístupe k DOI v systéme Crossref zastrešuje rektorát KU v Ružomberku pre celú univerzitu.

Výkon agendy a poskytovanie služieb DOI na KU v Ružomberku zabezpečuje Univerzitná knižnica KU prostredníctvom koordinátora agendy DOI.

Ďalšie informácie a kontakt sú dostupné na:

<https://www.ku.sk/katolicka-univerzita-v-ruzomberku/univerzitna-kniznica/sluzby/doi/>